

SỬ DỤNG KỸ THUẬT 5W1H TRONG DẠY HỌC CHỦ ĐỀ “CÁC CUỘC CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP TRONG LỊCH SỬ THẾ GIỚI” (LỊCH SỬ LỚP 10 THPT)

Nguyễn Thị Vân¹, Hà Thị Diễm²

TÓM TẮT

Sử dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học môn Lịch sử ở trường phổ thông góp phần phát huy tính chủ động, tích cực, sáng tạo của học sinh. Kỹ thuật này không chỉ là công cụ hỗ trợ phương pháp mà còn giúp học sinh hình thành biểu tượng và khái niệm lịch sử... Từ đó, rèn luyện và phát triển các năng lực đặc thù, năng lực chung cũng như phẩm chất của người học. Bài viết sử dụng nhóm phương pháp nghiên cứu lý thuyết và nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn, từ đó, tập trung đề xuất các biện pháp sử dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học chủ đề “Các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới” (Lớp 10) nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn Lịch sử ở trường phổ thông.

Từ khóa: Cách mạng công nghiệp, kỹ thuật 5W1H, Lịch sử lớp 10.

DOI: <https://doi.org/10.70117/hdujs.85.3.2026.919>

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cùng với quá trình đổi mới “căn bản, toàn diện” hệ thống giáo dục, Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đã được triển khai thực hiện trong thực tế với tính “mở”, hiện đại, cập nhật xu thế thời đại, linh hoạt, hướng đến phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh... Phương pháp dạy học do vậy cũng có nhiều biến chuyển, các phương pháp - kỹ thuật dạy học tích cực được giáo viên chú trọng sử dụng nhằm giúp học sinh “tự lực, tích cực tham gia vào quá trình tìm kiếm, khám phá, phát hiện kiến thức, vận dụng kiến thức để giải quyết vấn đề trong thực tiễn” [2] đáp ứng yêu cầu đổi mới, nâng cao hiệu quả bài học. Tuy vậy, một bộ phận giáo viên vẫn lúng túng trong việc thiết kế bài dạy đáp ứng chuẩn năng lực đầu ra theo yêu cầu của chương trình. Do đó, việc đi sâu nghiên cứu, tiếp tục đề xuất các giải pháp nhằm thực hiện hiệu quả chương trình Giáo dục phổ thông 2018 trong thực tế rất cần thiết.

Kỹ thuật dạy học 5W1H là một kỹ thuật dạy học tích cực nhằm thu thập thông tin và giải quyết vấn đề logic, hệ thống bằng cách đặt sáu câu hỏi cơ bản, What (*cái gì?*), When (*khi nào?*), Where (*ở đâu*), Who (*ai?*), Why (*tại sao?*), How (*như thế nào?*) [6]. Đây là một dạng sơ đồ tư duy đặc biệt, có khả năng ứng dụng cao đối với nhiều môn học trong đó có môn Lịch sử.

Kỹ thuật 5W1H sử dụng trong dạy học có nhiều lợi thế, bởi cấu trúc rõ ràng với hệ thống sáu câu hỏi có tính bao quát về một vấn đề hoặc sự kiện lịch sử giúp học sinh tiếp cận kiến thức toàn diện, từ những khía cạnh cơ bản đến phức tạp, từ dễ đến khó. Trên cơ sở đó,

¹ Khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức; Email: nguyenthivan@hdu.edu.vn

² Trường Trung học phổ thông Lang Chánh, tỉnh Thanh Hóa

hỗ trợ học sinh phát triển tư duy phân tích, tổng hợp một cách logic, hệ thống. Đây cũng là kỹ thuật dạy học đơn giản, dễ nhớ, dễ thực hiện, có thể thực hiện với nhiều hình thức tổ chức dạy học khác nhau như cá nhân, nhóm; kết hợp với đa dạng các phương pháp như thảo luận kết hợp sơ đồ tư duy, sử dụng các nguồn tư liệu lịch sử; có thể sử dụng trong đa dạng các hoạt động, từ khởi động đến hình thành kiến thức mới, luyện tập củng cố, mở rộng, vận dụng... Tuy nhiên, trong thực tế, thông qua khảo sát tại các trường THPT trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa năm 2024, kỹ thuật 5W1H vẫn chưa được giáo viên môn Lịch sử chú ý sử dụng.

Trong Chương trình Giáo dục phổ thông môn Lịch sử 2018, chủ đề “*Các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới*” có vai trò quan trọng, chiếm 11% thời lượng môn Lịch sử lớp 10. Nội dung này trên cơ sở những hiểu biết về thành tựu các cuộc cách mạng công nghiệp thời cận đại và hiện đại, giúp học sinh phát triển năng lực vận dụng những kiến thức vào đời sống. Đồng thời, có thái độ trân trọng những thành quả của các cuộc cách mạng công nghiệp đối với sự phát triển của lịch sử. Đối với dạng bài tìm hiểu về các thành tựu vật chất và tinh thần, trong đó có chủ đề “*Các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới*” kỹ thuật 5W1H có ưu thế vận dụng. Bởi lẽ, 6 câu hỏi trong cấu trúc chính là những khía cạnh học sinh cần khám phá về những thành tựu trong chủ đề bài học.

Trên cơ sở nghiên cứu lý luận và thực tiễn dạy học tại các trường THPT, bài viết tập trung đề xuất một số biện pháp sử dụng kỹ thuật 5W1H đối với chủ đề “*Các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới*” (Lịch sử lớp 10) nhằm nâng cao chất lượng dạy học bộ môn.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng nhóm phương pháp nghiên cứu lý thuyết - trên cơ sở phân tích tổng hợp các tài liệu về kỹ thuật 5W1H, từ đó, lựa chọn chủ đề bài học môn Lịch sử phù hợp. Đồng thời, tác giả cũng sử dụng nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn nhằm khảo sát thực trạng dạy học môn Lịch sử nói chung và thực trạng sử dụng kỹ thuật 5W1H nói riêng trong môn học. Trên cơ sở đó, đề xuất các biện pháp sử dụng hiệu quả kỹ thuật dạy học tích cực này đối với chủ đề lựa chọn.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Những yêu cầu khi sử dụng

Kỹ thuật 5W1H có tính tư duy, logic và tính hệ thống cao, khi sử dụng kỹ thuật này trong quá trình dạy học, cần đảm bảo các yêu cầu sau:

Thứ nhất, đảm bảo mục tiêu bài học: Việc sử dụng kỹ thuật 5W1H nói riêng và các phương pháp, kỹ thuật dạy học nói chung cần lưu ý hướng tới mục tiêu của bài học, phải đảm bảo được mục tiêu về kiến thức, năng lực và phẩm chất. Vì vậy, lựa chọn nội dung thực hiện kỹ thuật 5W1H hay cách nêu câu hỏi, nhiệm vụ cho học sinh, sản phẩm cần đạt... phải đảm bảo phục vụ cho việc thực hiện mục tiêu của bài học.

Thứ hai, đảm bảo tính khoa học: Đây là yêu cầu đặc biệt quan trọng của kỹ thuật dạy học 5W1H. Đảm bảo tính khoa học thể hiện ở việc phải lựa chọn nội dung phù hợp để áp dụng, ưu tiên những nội dung có tính chất điển hình, giàu ý nghĩa hoặc có nhiều khía cạnh để khai thác và xây dựng hệ thống câu hỏi một cách rõ ràng, cụ thể, dễ hiểu.

Thứ ba, đảm bảo tính hệ thống, logic: Câu hỏi trong công thức 5W1H được nêu ra theo trình tự từ dễ đến khó, đơn giản đến phức tạp. Thông thường các câu hỏi như: Where, Who, When được đưa lên trước, còn các câu hỏi như Why, What, How ở mức độ tư duy cao hơn nên thường để phía sau. Việc đảm bảo tính hệ thống, logic khi sử dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học sẽ giúp học sinh dễ dàng tiếp thu kiến thức, từ đó, hình thành tư duy rõ ràng, mạch lạc, logic cho học sinh.

Thứ tư, đảm bảo yêu cầu đổi mới và phát huy tính chủ động của học sinh: Mục tiêu dạy học tiếp cận năng lực luôn phải gắn liền với nguyên tắc phát huy tính tích cực, chủ động của học sinh. Để kỹ thuật 5W1H phát huy được tính chủ động của học sinh, giáo viên cần tạo môi trường khuyến khích học sinh đưa ra quan điểm cá nhân, suy nghĩ theo nhiều chiều hướng khác nhau, không nên máy móc, rập khuôn trong quá trình đặt câu hỏi. Giáo viên cũng nên đặt thêm câu hỏi gợi mở để học sinh trình bày ý kiến dựa trên các dữ liệu, thông tin mà các em đã tự tìm hiểu, phân tích và kết hợp với một số phương pháp dạy học khác.

Thứ năm, đảm bảo hiệu quả trong hoạt động thảo luận nhóm: Vận dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học lịch sử ở trường THPT chủ yếu được thực hiện thông qua hình thức thảo luận nhóm. Khi thực hiện, giáo viên cần tư vấn cho học sinh phân công nhiệm vụ rõ ràng trong nhóm để tất cả các thành viên đều có cơ hội tham gia thảo luận.

3.2. Một số biện pháp sử dụng

3.2.1. Sử dụng kỹ thuật 5W1H tạo biểu tượng lịch sử

“Biểu tượng lịch sử là hình ảnh về những sự kiện, nhân vật lịch sử, điều kiện địa lí... được phản ánh trong óc học sinh với những nét chung nhất, điển hình nhất” [4; tr.149]. Tạo biểu tượng lịch sử là khâu trung tâm của con đường hình thành tri thức lịch sử. Tuy nhiên, thực trạng dạy học ở trường phổ thông nói chung cho thấy, đây là một trong những khâu tồn tại nhiều hạn chế. Trong quá trình tổ chức dạy học, nhiều bài học giáo viên chỉ tập trung cho học sinh ghi nhớ ý nghĩa sự kiện một cách thụ động. Sử dụng kỹ thuật 5W1H để tạo biểu tượng lịch sử là một giải pháp tích cực, giúp con đường hình thành tri thức lịch sử cho học sinh trở nên sinh động, hấp dẫn, chủ động. Có thể khẳng định, đây là biện pháp dạy học có thể mạnh trong việc khắc sâu biểu tượng lịch sử cho học sinh. Bởi lẽ sự kiện trong quá khứ được hệ thống lại một cách logic, khoa học với 6 khía cạnh toàn diện là cơ sở để học sinh hình thành tư duy phân tích, đánh giá, so sánh ở những giai đoạn tiếp theo của quá trình nhận thức.

Để đạt hiệu quả cao trong hoạt động dạy học, giáo viên có thể kết hợp sử dụng với phim tư liệu, tranh ảnh, các nguồn tài liệu khác giúp học sinh tái hiện lại sự kiện, hiện tượng lịch sử hoặc giới thiệu về các thành tựu một cách hệ thống. Từ đó, giúp học sinh có những biểu tượng sâu sắc về các thành tựu, sự kiện hoặc hiện tượng lịch sử.

Khi sử dụng kỹ thuật 5W1H tạo biểu tượng lịch sử, giáo viên có thể thực hiện theo quy trình với 4 bước cơ bản: Bước 1, khi giao nhiệm vụ học tập cho học sinh, giáo viên cần yêu cầu làm việc với sơ đồ 5W1H. Bước 2 và bước 3, trên cơ sở định hướng từ bước 1, học sinh sẽ chủ động làm việc nhóm/hoặc làm việc cá nhân. Bước 4, khi giáo viên tổ chức nhận xét,

đánh giá và chốt kiến thức, giáo viên cần nhấn mạnh biểu tượng được tạo ra từ sơ đồ 5W1H. Ví dụ, khi tổ chức cho học sinh tìm hiểu về những thành tựu cuộc cách mạng công nghiệp thời cận - hiện đại, giáo viên có thể vận dụng linh hoạt sơ đồ 5W1H giao nhiệm vụ học tập (có thể tìm hiểu tại lớp hoặc giao nhiệm vụ về nhà, có thể làm việc cá nhân hoặc làm việc nhóm...). Trong trường hợp này, sơ đồ 5W1H trở thành công cụ hỗ trợ quá trình hình thành biểu tượng về thành tựu các cuộc cách mạng công nghiệp cho học sinh.

Sử dụng kỹ thuật 5W1H trong tổ chức tìm hiểu về những thành tựu của cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử, học sinh không đơn thuần tiếp nhận kiến thức một cách thụ động mà còn được chủ động tìm hiểu và chủ động kết nối các dữ kiện lịch sử theo chiều sâu của tư duy. Các em lần lượt khám phá thời gian, địa điểm, người sáng chế... Ví dụ, khi tìm hiểu về máy kéo sợi Gien-ni, học sinh trình bày được thời gian ra đời của máy kéo sợi Gien-ni là năm 1764, được sáng chế tại nước Anh, do Giêm Ha-gri-vơ sáng chế. Máy kéo sợi Gien-ni ra đời có ý nghĩa lớn, nó làm tăng năng suất lao động lên gấp nhiều lần... Hay khi tìm hiểu về máy hơi nước theo kỹ thuật 5W1H học sinh sẽ trình bày được thời gian ra đời là năm 1784, tại nước Anh, do Giêm-oát sáng chế. Sự ra đời của máy hơi nước đã tạo ra một nguồn động lực mới, giảm sức lao động cơ bắp của con người, khởi đầu quá trình công nghiệp hóa ở Anh và các nước châu Âu. Kỹ thuật 5W1H trong trường hợp này đã giúp học sinh ghi nhớ kiến thức một cách hệ thống, bền vững. Đồng thời, bước đầu góp phần rèn luyện kỹ năng tự đặt câu hỏi của học sinh.

Vận dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học lịch sử là một biện pháp có tác dụng sâu sắc trong việc tạo biểu tượng. Khi thực hiện nhiệm vụ học tập thông qua kỹ thuật 5W1H, học sinh không đơn thuần tiếp nhận kiến thức một cách thụ động mà còn được “tái hiện” lại dòng chảy lịch sử, từng bước dựng lại sự kiện theo chiều sâu tư duy. Chính quá trình chủ động tìm hiểu và chủ động kết nối các dữ kiện ấy sẽ giúp các em ghi nhớ kiến thức một cách hệ thống, bền vững những sự kiện lịch sử.

Để kỹ thuật 5W1H thực sự phát huy được hiệu quả và giá trị vốn có, “tái hiện” lại dòng chảy lịch sử, từng bước dựng lại sự kiện một cách hệ thống, giáo viên cần lưu ý một số vấn đề sau:

Thứ nhất, cần lựa chọn sự kiện lịch sử phù hợp để vận dụng, ưu tiên những sự kiện có tính chất điển hình, có nhiều khía cạnh để khai thác.

Thứ hai, giáo viên cần thiết kế câu hỏi theo kỹ thuật 5W1H một cách linh hoạt, khoa học, đảm bảo tính vừa sức với trình độ học sinh, đồng thời khơi gợi được tư duy phản biện và khám phá.

Thứ ba, quá trình tổ chức phải có sự định hướng, hỗ trợ kịp thời, tránh để học sinh rơi vào tình trạng quá sức hoặc tiếp cận sai lệch nội dung lịch sử.

Thứ tư, cần kết hợp kỹ thuật 5W1H với các hình thức dạy học tích cực khác như thảo luận nhóm, đóng vai, sơ đồ tư duy... để gia tăng hiệu quả nhận thức và hứng thú học tập.

Tóm lại, để thực hiện hiệu quả việc sử dụng kỹ thuật 5W1H trong khâu tạo biểu tượng lịch sử, giáo viên ngoài nắm vững quy trình thực hiện còn cần xác định rõ những lưu ý, kết hợp vận dụng linh hoạt các phương pháp, kỹ thuật dạy học khác.

3.2.2. Sử dụng kỹ thuật 5W1H hình thành khái niệm

“Khái niệm là sự phản ánh những đặc trưng và thuộc tính bản chất của sự vật hay hiện tượng khác nhau của hiện thực khách quan, những mối liên hệ và quan hệ giữa chúng với nhau” [4; tr.156]. Lịch sử không chỉ là chuỗi sự kiện đơn lẻ mà là sự tổng hợp của nhiều yếu tố phức tạp, bao gồm kinh tế, xã hội, chính trị và mối quan hệ giữa con người với con người, con người với thiên nhiên trong lao động sản xuất và đấu tranh giai cấp. Vì vậy, khái niệm lịch sử có mức độ trừu tượng cao.

Sử dụng kỹ thuật 5W1H để hình thành khái niệm là một trong những biện pháp hiệu quả. Bởi lẽ, khi trả lời được các câu hỏi theo kỹ thuật 5W1H sẽ là những gợi mở giúp học sinh hình thành khái niệm lịch sử một cách chủ động. Ví dụ, khi dạy *Bài 6: Các cuộc cách mạng công nghiệp thời cận đại*, để hình thành khái niệm “*Thế nào là Cách mạng công nghiệp?*”, giáo viên có thể giao nhiệm vụ học tập cho học sinh: Tìm hiểu để trả lời các câu hỏi *why?* (*Tại sao lại diễn ra cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất?*), *what?* (*Cách mạng công nghiệp lần thứ nhất đạt được những thành tựu gì?*), *where?* (*Địa điểm diễn ra ở đâu?*), *who?* (*Những nhà phát minh vĩ đại?*), *how?* (*Ý nghĩa của những thành tựu đó như thế nào?*). Khi học sinh tìm kiếm kiến thức giải quyết được các câu hỏi trên, các em sẽ từng bước tiến dần đến khái niệm. Trên cơ sở đó, giáo viên tổ chức cho học sinh rút ra khái niệm với kỹ thuật động não.

Việc vận dụng kỹ thuật 5W1H trong quá trình hình thành khái niệm cho học sinh mang lại những tác dụng thiết thực. Thay vì tiếp cận kiến thức một cách thụ động qua việc ghi nhớ khái niệm do giáo viên cung cấp, học sinh được trực tiếp tham gia vào quá trình khám phá, phân tích và trải nghiệm để từ đó chủ động hình thành khái niệm lịch sử mang tính khoa học, logic và có chiều sâu. Kỹ thuật 5W1H trong trường hợp này đóng vai trò như một “bản đồ tư duy” giúp học sinh tiếp cận sự kiện lịch sử một cách toàn diện, hệ thống. Thông qua việc trả lời những câu hỏi này, học sinh không chỉ nắm bắt được những yếu tố then chốt cấu thành nên khái niệm (bản chất sự kiện, thời gian, không gian, lực lượng tham gia, nguyên nhân và kết quả), mà còn có khả năng kết nối thông tin, sâu chuỗi các dữ kiện để tạo nên một cái nhìn tổng thể, sâu sắc về bức tranh lịch sử trong bối cảnh cụ thể của nó.

Đặc biệt, quá trình giải quyết các câu hỏi theo kỹ thuật 5W1H giúp học sinh vận dụng tư duy phản biện, phát triển năng lực phân tích - tổng hợp và rèn luyện khả năng tự học, tự khám phá. Khi học sinh có thể chủ động tìm ra câu trả lời, học sinh sẽ hiểu sâu và nhớ lâu hơn so với việc học thuộc khái niệm một cách thụ động. Có thể khẳng định, kỹ thuật 5W1H chính là một trong những biện pháp dạy học tích cực góp phần quan trọng trong việc đổi mới phương pháp dạy học môn Lịch sử. Đây không chỉ là công cụ hữu ích giúp học sinh hình thành khái niệm lịch sử hiệu quả, mà còn là chìa khóa mở ra khả năng học tập chủ động, sáng tạo và bền vững trong quá trình học tập.

Tuy nhiên để sử dụng một cách hiệu quả kỹ thuật 5W1H trong việc hình thành khái niệm giáo viên cần lưu ý những vấn đề sau:

Thứ nhất, giáo viên cần xác định các câu hỏi 5W1H nhằm giúp học sinh dẫn dắt đến khái niệm lịch sử cần hình thành, tránh tình trạng đặt quá nhiều câu hỏi lan man, không tập trung vào trọng tâm.

Thứ hai, câu hỏi cần được thiết kế rõ ràng, ngắn gọn, dễ hiểu, phù hợp với năng lực nhận thức của học sinh.

Thứ ba, cần chọn những sự kiện có đủ các yếu tố thời gian, không gian, nhân vật, nguyên nhân - kết quả rõ ràng để giúp học sinh rút ra được bản chất và khái niệm khái quát.

Thứ tư, sau khi học sinh trả lời các câu hỏi, giáo viên cần tổng hợp, định hướng và dẫn dắt giúp học sinh khái quát thành khái niệm lịch sử. Nếu bước này không tốt thì việc đặt câu hỏi chỉ dừng lại ở mức độ tìm hiểu sự kiện chứ chưa thể hình thành được khái niệm.

3.2.3. Sử dụng kỹ thuật 5W1H luyện tập, củng cố kiến thức

Việc sử dụng kỹ thuật tư duy 5W1H trong giai đoạn củng cố bài học được xem là một trong những thế mạnh để thực hiện hoạt động luyện tập hiệu quả, góp phần giúp học sinh khái quát hóa kiến thức, ghi nhớ sâu sắc và thiết lập được mối liên hệ giữa các đơn vị kiến thức đã học. Đây là giai đoạn quan trọng trong tiến trình dạy học, giúp học sinh không chỉ ôn lại những gì đã được tiếp cận trong bài mà còn hiểu rõ hơn bản chất của nội dung thông qua việc hệ thống hóa, phân tích và tái hiện theo tư duy logic.

Kỹ thuật 5W1H với sáu yếu tố cơ bản khi được vận dụng trong phần củng cố bài học sẽ đóng vai trò quan trọng giúp học sinh cụ thể hóa kiến thức đã học, từ đó dễ dàng ghi nhớ các nội dung cốt lõi của bài. Thay vì chỉ nhắc lại kiến thức của bài học, các câu hỏi theo kỹ thuật 5W1H giúp học sinh tái hiện kiến thức thông qua tư duy hệ thống, giúp việc học trở nên chủ động hơn. Ví dụ, khi dạy Bài 6: *Các cuộc cách mạng công nghiệp thời cận đại* (SGK Lịch sử lớp 10, *Kết nối tri thức với cuộc sống*), chúng ta có thể sử dụng sơ đồ 5W1H ở dạng điền khuyết thiếu hoặc kết hợp trò chơi học tập giúp học sinh tái hiện được kiến thức vừa hình thành.

Không chỉ dừng lại ở việc nhắc lại kiến thức, kỹ thuật này còn hỗ trợ học sinh trong việc thiết lập mối liên hệ giữa các đơn vị kiến thức, từ đó khái quát hóa và hình thành bức tranh tổng thể về nội dung bài học. Đây là một năng lực tư duy quan trọng mà giáo dục hiện đại hướng đến: không chỉ “biết”, mà còn “hiểu”, phân tích được bản chất và có thể trình bày lại bằng cách diễn đạt của chính mình. Thay vì ghi nhớ sự kiện một cách rời rạc, học sinh được hướng dẫn đặt và trả lời các câu hỏi như: *Ai là nhân vật lịch sử liên quan? Sự kiện gì đã xảy ra? Diễn ra khi nào, ở đâu? Tại sao sự kiện đó quan trọng? Và diễn biến, kết quả như thế nào?* Các câu hỏi này giúp học sinh hình dung lại bức tranh toàn cảnh của một sự kiện lịch sử, từ đó dễ ghi nhớ, liên kết và so sánh giữa các sự kiện khác nhau. Kỹ thuật này cũng rèn luyện cho học sinh kỹ năng phân tích, tổng hợp và khái quát thông tin. Khi trả lời câu hỏi “*tại sao?*” hay “*như thế nào?*”, học sinh buộc phải suy nghĩ sâu sắc hơn về nguyên nhân, kết quả, tính chất và ý nghĩa của sự kiện, từ đó các em có thể phát triển tư duy phản biện.

Việc vận dụng kỹ thuật 5W1H trong các hoạt động luyện tập và củng cố kiến thức mang lại nhiều tác dụng, góp phần nâng cao hiệu quả học tập và phát triển năng lực tư duy của học sinh một cách toàn diện. Tuy nhiên, việc sử dụng kỹ thuật 5W1H trong luyện tập, củng cố để đạt được hiệu quả tối ưu cũng cần lưu ý các vấn đề sau:

Thứ nhất, giáo viên cần thiết kế hệ thống câu hỏi 5W1H một cách khoa học, hợp lý. Các câu hỏi nên có tính gợi mở, định hướng suy nghĩ và khơi dậy được tư duy phản biện của học sinh.

Thứ hai, hệ thống câu hỏi cần được thiết kế với mức độ phân hóa rõ ràng, đảm bảo phù hợp với năng lực đa dạng của học sinh trong lớp. Giáo viên nên xây dựng các nhóm câu hỏi có mức độ nhận thức từ cơ bản đến nâng cao, từ tái hiện kiến thức đến vận dụng và phân tích. Như vậy, các đối tượng học sinh đều có thể phát huy được năng lực. Sự phân hóa hợp lý giúp nâng cao hiệu quả của hoạt động luyện tập và tạo cơ hội học tập công bằng cho mọi đối tượng.

Thứ ba, toàn bộ hệ thống câu hỏi 5W1H cần được thiết kế bám sát và đáp ứng mục tiêu củng cố kiến thức của bài học, giúp học sinh không chỉ nhớ lại kiến thức mà còn hiểu, phân tích và vận dụng được vào các tình huống thực tế hoặc các câu hỏi mở rộng. Mỗi câu hỏi nên gắn với một đơn vị kiến thức trọng tâm, góp phần hoàn thiện bức tranh toàn diện về nội dung bài học.

Thứ tư, hình thức, kỹ thuật sử dụng cần linh hoạt, có thể kết hợp với vấn đáp, tổ chức trò chơi, điền khuyết thiếu, phiếu học tập, sơ đồ tư duy... để học sinh trực quan tiếp nhận, ghi nhớ, tái hiện kiến thức hiệu quả.

3.2.4. Sử dụng kỹ thuật 5W1H mở rộng và vận dụng kiến thức

Dạy học lịch sử không chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức mà còn hướng đến việc vận dụng và mở rộng kiến thức để học sinh có thể hiểu sâu hơn về quá khứ và rút ra những bài học thiết thực cho hiện tại và tương lai. Hoạt động vận dụng, mở rộng giúp học sinh kết nối lý thuyết với thực tiễn, phát triển tư duy phản biện, khả năng phân tích, tổng hợp và đánh giá các vấn đề lịch sử một cách khoa học. Khi được tổ chức hiệu quả, hoạt động này sẽ giúp học sinh tích cực hơn trong học tập, nâng cao khả năng tự học, tự nghiên cứu, đồng thời phát triển năng lực vận dụng kiến thức vào đời sống thực tế.

Sử dụng kỹ thuật 5W1H trong hoạt động vận dụng kiến thức có tác dụng khuyến khích học sinh chủ động tìm kiếm thông tin và tự nghiên cứu để trả lời các câu hỏi. Từ đó, học sinh không chỉ đơn giản tiếp thu kiến thức mà còn có cơ hội áp dụng những gì đã học vào giải quyết các vấn đề thực tiễn hoặc mở rộng kiến thức ra ngoài phạm vi bài học. Bằng cách này, học sinh không chỉ nhớ mà còn hiểu mà còn vận dụng kiến thức vào cuộc sống. Ví dụ, khi tổ chức dạy Bài 6: *Các cuộc cách mạng công nghiệp thời cận đại* như sau, giáo viên có thể sử dụng kỹ thuật 5W1H trong hoạt động vận dụng. Sau khi tổ chức hoạt động khám phá kiến thức, giáo viên có thể giao nhiệm vụ cho học sinh lựa chọn và thiết kế poster đối với một thành tựu của cuộc cách mạng công nghiệp mà các em ấn tượng nhất. Kỹ thuật 5W1H trong trường hợp này lại trở thành công cụ định hướng nội dung, hình ảnh hỗ trợ học sinh giải quyết một nhiệm vụ mang tính thực tế (thiết kế poster). Trên cơ sở đó, học sinh được rèn luyện và phát triển các kỹ năng liên quan (kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng thiết kế, sự sáng tạo...).

Để thực hiện có hiệu quả, khi sử dụng giáo viên cần lưu ý một số vấn đề sau:

Thứ nhất, xác định đúng trọng tâm kiến thức muốn học sinh vận dụng, mở rộng để đặt các câu hỏi theo kỹ thuật 5W1H sao cho phù hợp

Thứ hai, trong quá trình xây dựng hệ thống câu hỏi, giáo viên không nên quá cứng nhắc hoặc rập khuôn theo đúng sáu yếu tố của kỹ thuật 5W1H (*Who - What - When - Where - Why - How*). Thực tế cho thấy, không phải nội dung nào cũng cần hoặc nên hỏi đủ cả sáu

câu hỏi. Giáo viên cần chọn lọc những câu hỏi thực sự có giá trị, giúp học sinh đào sâu, hiểu bản chất, hoặc tạo cơ hội cho các em vận dụng kiến thức vào bối cảnh mới. Sự linh hoạt trong lựa chọn câu hỏi không chỉ giúp tiết kiệm thời gian, mà còn đảm bảo sự phù hợp với nội dung và nhu cầu học tập của học sinh.

Thứ ba, hệ thống câu hỏi cần được thiết kế theo hướng mở, đa chiều, nhằm kích thích khả năng tư duy độc lập, phân tích và sáng tạo của học sinh. Các câu hỏi đặt nên hướng tới việc để học sinh được suy ngẫm, tranh luận, đưa ra giả thuyết và liên hệ với thực tiễn.

4. KẾT LUẬN

Việc sử dụng kỹ thuật 5W1H trong dạy học môn Lịch sử ở trường phổ thông có ý nghĩa toàn diện trong việc phát huy tính chủ động, tích cực, sáng tạo của học sinh. Đối với chủ đề “*Các cuộc cách mạng công nghiệp trong lịch sử thế giới*” (Lịch sử lớp 10), kỹ thuật 5W1H có thể sử dụng hiệu quả để tạo biểu tượng sinh động về những thành tựu các cuộc cách mạng công nghiệp thời cận đại và hiện đại; hình thành khái niệm khoa học, logic. Kỹ thuật 5W1H còn có thể sử dụng để luyện tập, củng cố kiến thức hoặc mở rộng và vận dụng kiến thức vào thực tiễn... Như vậy, kỹ thuật dạy học này không chỉ là công cụ hỗ trợ phương pháp mà còn là cầu nối giúp học sinh hình thành kiến thức lịch sử một cách sâu sắc, phát triển năng lực đặc thù, các năng lực chung cũng như phẩm chất của người học.

Tuy nhiên, để việc vận dụng đạt hiệu quả, giáo viên cần nắm vững những yêu cầu khi sử dụng. Đồng thời, không ngừng nâng cao chuyên môn nghiệp vụ, tích cực học hỏi, linh hoạt kết hợp các kỹ thuật với các phương pháp hiện đại khác, chủ động ứng dụng công nghệ thông tin và xây dựng môi trường học tập tích cực, lấy người học làm trung tâm. Việc đổi mới dạy học không chỉ nằm ở kỹ thuật, mà quan trọng hơn là sự thay đổi tư duy và năng lực tổ chức hoạt động học tập của giáo viên trong bối cảnh thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Lăng Bình (Chủ biên), Đỗ Hương Trà (2019), *Dạy và học tích cực - một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*, Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo - Dự án Việt - Bỉ (2010), *Dạy và học tích cực - Một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*, Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Văn Cường và Bend Meier (2011), *Một số vấn đề chung về đổi mới phương pháp dạy học ở trường THPT*, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội - Trường Đại học Potsdam.
- [4] Phan Ngọc Liên (2010), *Phương pháp dạy học lịch sử*, Tập 1, Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [5] Phan Ngọc Liên (2012), *Phương pháp dạy học lịch sử*, Tập 2, Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [6] Bintang Permata Alam (2021), *Short structured summary using 5w1h to improve 10th grade student's writing competence*, Retain (Research on english language teaching in indonesia) (e-journal), 9(2):1-9.

APPLYING THE 5W1H TECHNIQUE IN TEACHING THE TOPIC “INDUSTRIAL REVOLUTIONS IN WORLD HISTORY” (GRADE 10 HIGH SCHOOL HISTORY)

Nguyen Thi Van, Ha Thi Diem

ABSTRACT

The use of the 5W1H technique in teaching History at general education schools contributes to promoting students' proactivity, engagement, and creativity. This technique not only serves as a methodological support tool but also helps form historical concepts and images, thereby fostering and developing both specific and general competencies, as well as learners' competence. This study employs both theoretical and practical research methods. Based on these approaches, it focuses on proposing measures for applying the 5W1H technique in teaching the topic “Industrial Revolutions in world history” (Grade 10), with the aim of improving the quality of History teaching at high schools.

Keywords: *Industrial Revolution, 5W1H Technique, Grade 10 History.*

* Ngày nộp bài: 14/5/2025; Ngày gửi phản biện: 3/6/2025; Ngày duyệt đăng: 30/3/2026